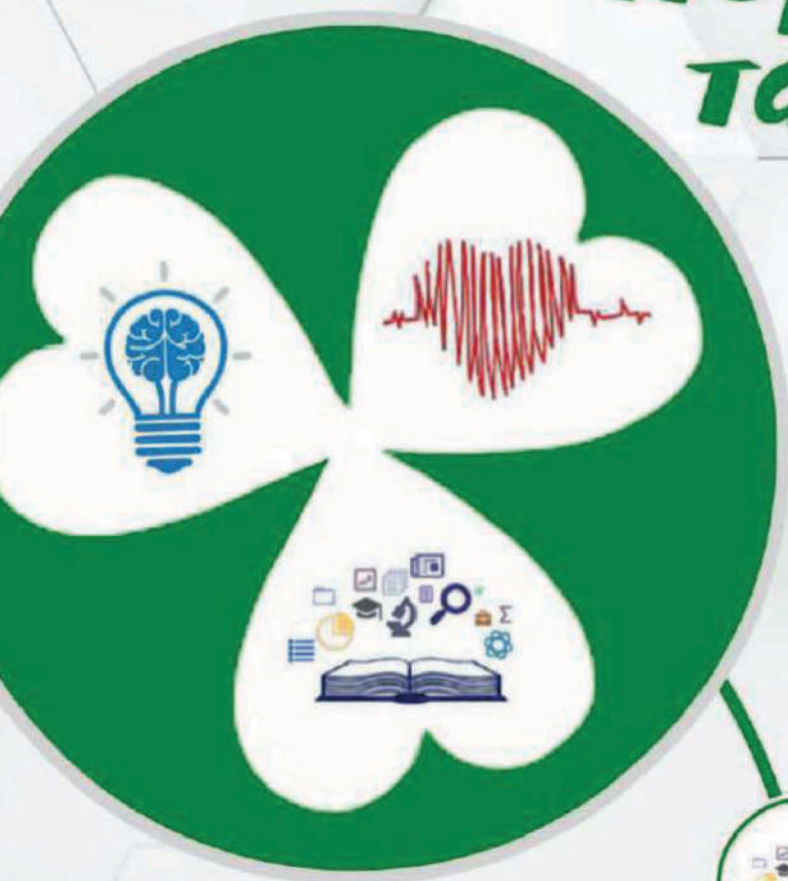

Наукові перспективи
Видавнича група

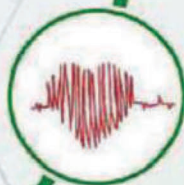
Перспективи та інновації науки

СЕРІЯ "ПЕДАГОГІКА"

СЕРІЯ "ПСИХОЛОГІЯ"

СЕРІЯ "МЕДИЦИНА"

УДК 355:331.582.2

[https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-2\(48\)-1972-1987](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-2(48)-1972-1987)

Ангельська Вікторія Юріївна старший викладач кафедри медицини катастроф та військової медицини, Вінницький національний медичний університет імені М.І.Пирогова, м.Вінниця, <https://orcid.org/0000-0001-6140-0807>

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ МЕДИКО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ, ПРОФЕСІЙНО-СОЦІАЛЬНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ПІСЛЯ ПЕРЕБУВАННЯ В ЗОНІ БОЙОВИХ ДІЙ

Анотація. Повномасштабна війни в Україні в порівнянні з іншими воєнними конфліктами відрізняється від використання нової зброї масового ураження, сучасної вогнепальної, міно-вибухової зброї (бомби (фосфорні, хімічні), снаряди, ракети, гранати, FPV - дрони, малокаліберні боеприпаси, піротехнічні засоби), кількості вибухової речовини, знаходження людини на момент вибуху, відстані від місця вибуху і наявності захисного спорядження, які призводять важких комбінованих, множинних, поєднаних поранень і вимагає довготривалого лікування та реабілітації. Проблеми організації медико-психологічної реабілітації військовослужбовців була актуальною з 2014 р. з початку АТО/ООС, а нормативно-правові, законодавчі документи в цьому напрямку показали потребу у розробці сучасних, нових механізмів, збільшення ресурсів, покращення координації між відомствами/галузями, багатьох міністерств: МО, МОЗ, Мінсоцполітики України для вирішення цього питання. Повномасштабна війна в Україні з великою кількістю поранених як серед військовослужбовців, так і серед цивільних показало необхідність у розробці ефективної системи фінансування, прозорості використання коштів в повному обсязі для проведення реабілітаційних послуг, які повинні враховано як клінічні, фізичні, психологічні, соціально-трудова заходи для досягнення і підтримання соціальної та матеріальної незалежності, трудової адаптації та інтеграції в суспільство поранених. За проведенням аналізом нормативно-правових документів щодо реабілітації медико-психологічної, професійно-соціальної реабілітації військовослужбовців після перебування в зоні бойових дій необхідно імплементувати нормативно-правові, законодавчі документи України згідно міжнародних стандартів. Створення нових реабілітаційних Центрів для військовослужбовців та забезпечення їх необхідним обладнанням (підпорядковані МОЗ, Мінсоцполітики України, Міністерству у справах ветеранів в Україні), та залучення кваліфікованими фахівцями з різних галузей для надання комплексних мультидисциплінарних, міжгалузевих послуг які пройшли спеціальну підготовку за програмою навчального курсу.

Ключові слова: реабілітація, нормативно-правові документи, мультидисциплінарна/міжгалузева реабілітаційна команда, медико-психологічна, професійно-соціальна реабілітація, військовослужбовці

Anhelska Viktoriia Yurivna Senior Lecturer at the Department of Disaster Medicine and Military Medicine, Medicine National Pirogov Memorial Medical University, Vinnytsia, <https://orcid.org/0000-0001-6140-0807>

LEGAL REGULATION OF MEDICAL, PSYCHOLOGICAL, PROFESSION AND SOCIAL REHABILITATION OF SERVICE MEMBERS AFTER COMBAT DEPLOYMENT

Abstract. The full-scale war in Ukraine differs from other military conflicts due to the use of new weapons of mass destruction, modern firearms, and explosive devices, including phosphorus and chemical bombs, shells, missiles, grenades, FPV drones, small-caliber ammunition, and pyrotechnic devices. The extent of explosive materials used, the individual's location at the moment of detonation, the distance from the explosion site, and the presence of protective gear contribute to severe combined, multiple, and complex injuries requiring long-term treatment and rehabilitation.

The issue of organizing medical and psychological rehabilitation for service members has been relevant since 2014, with the start of the Anti-Terrorist Operation (ATO)/Joint Forces Operation (JFO). However, legal and regulatory frameworks have highlighted the need for modern mechanisms, increased resources, and improved coordination between ministries and sectors—including the Ministry of Defense (MoD), the Ministry of Health (MoH), and the Ministry of Social Policy of Ukraine—to effectively address this issue.

The full-scale war, with a significant number of wounded among both military personnel and civilians, has underscored the necessity of developing an efficient financing system and ensuring transparency in the allocation of funds for rehabilitation services. These services should comprehensively address clinical, physical, psychological, and socio-professional rehabilitation to help injured individuals regain and maintain social and financial independence, adapt to employment, and reintegrate into society.

An analysis of the legal and regulatory framework for medical, psychological, professional, and social rehabilitation of service members after combat deployment indicates the need to align Ukrainian legislation with international standards. Establishing new rehabilitation centers for service members—under the jurisdiction of the Ministry of Health, the Ministry of Social Policy, and the Ministry for Veterans Affairs of Ukraine—and equipping them with the necessary resources, along with engaging qualified specialists from various fields trained through specialized educational programs, is essential for delivering comprehensive multidisciplinary and intersectoral rehabilitation services.

Keywords: rehabilitation, legal and regulatory documents, multidisciplinary/intersectoral rehabilitation team, medical and psychological rehabilitation, professional and social rehabilitation, service members.

Постановка проблеми. Нормативно-правове регулювання медико-психологічної та професійно-соціальної реабілітації військовослужбовців після перебування в зоні бойових дій є серйозним в умовах сучасних викликів. Наслідки повномасштабної війни від сучасної зброї залежить від багатьох факторів: від виду, складу, швидкості, площі ураження та інших факторів які призводять до більш тяжкої патології, довготривалої реабілітації в порівнянні з минулими воєнними конфліктами. На сьогодні через велику кількість поранених військовослужбовців, цивільних осіб яких склало 29 тис.500-33 тис.500 поранених: від 7 тисяч до 9 тисяч осіб серед цивільних, 9 тис.700-10 тис.700 серед військовослужбовців. Поранення під час повномасштабної війни в Україні залежать від нової зброї масового ураження, сучасної вогнепальної, міно-вибухової зброї (бомби (фосфорні, хімічні), снаряди, ракети, гранати, FPV - дрони, малокаліберні боєприпаси, піротехнічні засоби), кількості вибухової речовини, знаходження людини на момент вибуху, відстані від місця вибуху і наявності захисного спорядження, мають важкі комбіновані, множинні, поєднані характеристики, що призводить до великої зони пошкодження тканин, внутрішніх органів, опорно-рухової системи і спонукає на довготривале лікування, реабілітацію відповідно [1].

Повномасштабна війна від багатьох міністерств: МО, МОЗ, Мінсоцполітики України вимагає через велику кількість потребуючих/постраждалих військовослужбовців які отримали не лише важкі фізичні, а і психологічні травми через участь у бойових діях саме комплексного підходу до реабілітації військовослужбовців. За даними Заболотної І.Б. (2023) 95,0% військово-службовців, а це кожний п'ятий потребують саме психологічної висококваліфікованої допомоги для повернення їх до військових лав, мирного життя. Проблеми реабілітації військовослужбовців була актуальною ще у 2014 р. з початку АТО/ООС і аналіз нормативно-правових, законодавчих документів в цьому напрямку показав, що через повномасштабну війну, велику кількість поранених як серед військових, так і серед цивільних на сьогодні потребують найбільшої уваги і розробки сучасних, нових механізмів, збільшення ресурсів, покращення координації між відомствами/галузями для вирішення цього питання відповідно з [2]. Значущість даної теми підкреслюється ще й євроінтеграційними зобов'язаннями України. відповідно до Директиви Європейського Союзу держава має забезпечити забезпечення та якість медико-соціальної реабілітації, що відповідає доступним європейським стандартам. Це зумовлює потребу в дослідженні чинного нормативно-правового поля та розробці пропозицій щодо його вдосконалення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

За проведеним аналізом нормативно-правового регулювання психологічної та медичної реабілітації військовослужбовців Діміч А.В. (2019) ще під час АТО/ООС він наголошував на збереження/відновлення фізичного/психічного здоров'я отримувачів послуг; досягнення соціально-психологічного благополуччя; зниження частоти та тяжкості наслідків перенесених бойових психічних травм у формі гострих стресових реакцій, ПТСР; запобігання інвалідності; профілактика розладів психіки та поведінки військовослужбовців. Науковцем зроблено висновки, що через збільшення кількості постраждалих військовослужбовців які перебували в зоні бойових дій, логістичне забезпечення медичною та психологічною реабілітацією перебувало на досить низькому рівні через відсутній механізм її реалізації та недосконалість чинного законодавства у цьому напрямку відповідно з [3].

Заболотною І.Б. (2023) приділена увага нормативно-правовій базі щодо надання реабілітаційних послуг. Починаючи з часу АТО/ООС МОЗ України підготувало наказ «Про затвердження Інструкції про організацію санаторно-курортного лікування, медичної та медико-психологічної реабілітації у Збройних Силах України» від 04.11.2016, № 591, який допоміг у забезпеченні санаторно-курортного лікування та медико-психологічної реабілітації військовослужбовців ЗС України, ветеранів військової служби, війни, членів їх сімей і Інструкцію про організацію санаторно-курортного лікування, медичної та медико-психологічної реабілітації відповідно з [2].

Кочугур І.В. (2023) умовно ділить нормативно-правові документи на дві частини: загальне законодавство про медико-психологічну допомогу і спеціалізоване законодавство яке стосується реабілітації військовослужбовців. Він відмітив позитивні моменти у можливості виїзду для лікування та реабілітації за кордон згідно Постанови КМ України «Про забезпечення організації направлення осіб із складових сил оборони та сил безпеки, постраждалих у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України, на лікування за кордон», 2022 №411 (зі змінами 2024 р.). Але також запропонував внесення негайних змін до Закон України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців і членів їх сімей», 1992р. № 2011-ХІІ (зі змінами яка відбудеться 01.02.2025 р.) для вирішення ряду недоліків відповідно з [4].

За даними Куркова К.М. (2024) чинна нормативно-правова, законодавча бази недостатньо відповідає сьогоденним потребам великої кількості поранених військовослужбовців, що призводить до неякісних, не вчасних комплексних реабілітаційних послуг. Для цього автор пропонує необхідність у розробці ефективної системи фінансування, прозорості використання коштів в повному обсязі. В реабілітаційні послуги повинні враховано як клінічні, фізичні, психологічні, соціально-трудові заходи для досягнення і підтримання

соціальної та матеріальної незалежності, трудової адаптації та інтеграції в суспільство поранених військовослужбовців відповідно з [5].

В дослідженнях Дутко А.О. (2024) приділено увагу щодо правового регулювання реабілітації в сфері охорони здоров'я через зростання захворюваності, тимчасової втрати працездатності, інвалідизація, що пов'язано з повномасштабною війною і потребує опрацювання та оновлення нормативно-правових актів щодо забезпечення права особи на медичну допомогу, надання реабілітаційних послуг. Також стверджує, що істотним фактором погіршення здоров'я населення є фінансова недоступність широким верствам населення до реабілітаційних послуг, державне недофінансування медицини через воєнний конфлікт. В Україні на сьогодні медична реабілітація має низку проблем, серед яких відсутність персоніфікованого, безперервного, комплексного підходу і це потребує вирішення цього питання на державному, законодавчому рівні відповідно з [6].

Мета статті. Полягає у проведенні аналізу чинної нормативно-правової та законодавчої бази щодо комплексної реабілітаційної допомоги: медико-психологічної, професійно-соціальної реабілітації військовослужбовців висококваліфікованими фахівцями, всіх рівнях системи охорони здоров'я – первинному, вторинному, третинному рівнях і в умовах домашнього патронажу, на рівні громади.

Виклад основного матеріалу.

Нами було проаналізовано понад 48 статей наукометричних баз Google Scholar, Web of Science, Scopus, PubMed, Science Direct та нормативно-правові і законодавчі документи щодо реабілітації осіб з інвалідністю, військовослужбовців, переліку комплексу реабілітаційних послуг які повинні надаватись, в якому об'ємі, якими фахівцями, джерела фінансування медико-психологічних, професійно-соціальних реабілітаційних послуг, наявність умов та реалізації реабілітаційних планів заходів на різних рівнях фахівцями різних галузь. Після проведення огляду нормативно-правових документів, статей та ознайомлення з їхніми повними текстами, було відібрано 39 джерел, Закони, Постанови України. Глибина пошуку склала за період 1992-2024 рр. У роботі використанні бібліосемантичний метод та контент - аналіз.

Законодавство України про реабілітацію осіб з інвалідністю базується на Конституції України, Кодексу цивільного захисту України, Законах, Постановах КМ України, що регулюють процес реабілітації людей з інвалідністю, військовослужбовців в Україні (табл.1).

Таблиця 1

Нормативно-правові документи щодо реабілітації медико-психологічної, професійно-соціальної реабілітації військовослужбовців після перебування в зоні бойових дій

№ п /п	Назва нормативного документа / Дата і номер документа	Призначення нормативного документа	QR-код
1	2	3	4
1	Конституція України, 1996 р. 254к/96-ВР (зі змінами 2019 р.), ст.3, 65, 68	Права і свободи людини, честь і гідність, гарантії, обов'язки	
2	Кодекс цивільного захисту України, 2013 р., №5403-VI (зі змінами 2024 р.)	Медико-психологічна реабілітація	
3	Конвенція «Про права осіб з інвалідністю», 2006 р. № 995 (зі змінами 2023 р.)	Повага, свобода, незалежність, повне й ефективне залучення та включення до суспільства	
4	Закон України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців і членів їх сімей», 1992р. № 2011-XII (зі змінами яка відбудеться 01.02.2025 р.)	Соціальний захист, права військовослужбовців	
5	Закон України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», 1992 р. № 2262-XII (зі змінами 2024 р.)	Види, умови пенсійного забезпечення по інвалідності	
6	Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», 1993 р. № 3551-XII (зі змінами 2024 р.)	Захист ветеранів війни, поняття і зміст статуту, пільги, гарантії, соціальний захист ветеранів війни	
7	Закон України «Про відпустки», 1997 р. № 504/96-ВР (зі змінами 2023 р.)	Види, права, тривалість, соціальні відпустки	
8	Закон України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні», 2006 р., №2961 (зі змінами 2024р.)	Реабілітаційні заходи - комплекс заходів, якими здійснюється реабілітація осіб з інвалідністю; психолого-педагогічна, професійна, трудова, фізкультурно-спортивна, соціальна, психологічна реабілітації	

Продовження табл. 1

1	2	3	4
9	Закон України «Про реабілітація у сфері охорони здоров'я», 2021 р., № 1053-IX (зі змінами 2024 р.)	Комплекс заходів – абілітація, ерготерапія, психологічна допомога, фізична терапія, принципи реабілітації – пацієнтоцентричність, целеспрямованість, своєчасність, послідовність, безперервність мультидисциплінарною командою	
10	Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України», 2018 р. №2249-VIII (зі змінами 2024 р.)	Психолого-педагогічна, професійна, трудова, фізкультурно-спортивна, соціальна реабілітації	
11	Закон України «Про соціальні послуги», 2019 р. № 2671-VIII (зі змінами 2024 р.)	Цілі, принципи соціальних послуг, чинники які зумовлюють складні життєві обставини	
12	Закон України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні», 2019 р. №875-XII (зі змінами 2024 р.)	Створення умов для безперешкодного доступу до об'єктів громадського та цивільного призначення, благоустрою, транспортної інфраструктури, дорожнього сервісу, їх соціальної захищеності, працевлаштування, освіта, професійна підготовка, медичне забезпечення	
13	Постанова КМ України «Про затвердження Порядку надання медичної допомоги у військово-медичних закладах і взаєморозрахунків за неї між військовими формуваннями», 1999 р. № 1923-99п (зі змінами 2024 р.)	Види захворювання і стани військово службовців, що потребують екстреної медичної допомоги	
14	Постанова КМ України «Про затвердження Порядку виплати грошової компенсації вартості санаторно-курортного лікування деяким категоріям громадян», 2004 р. № 785-2004-п (зі змінами 2024 р.)	Грошова компенсація санітарно-курортного лікування	
15	Постанова КМ України «Про затвердження Державної типової програми реабілітації осіб з інвалідністю», 2006 р., №1686	Забезпечення системного підходу до організації реабілітації, послідовності і наступності в проведенні багатопрофільних реабілітаційних заходів і установлення контролю за якістю реабілітаційних послуг	

Продовження табл. 1

1	2	3	4
16	Постанова КМ України «Про затвердження Порядку забезпечення санаторно-курортними путівками деяких категорій громадян структурними підрозділами з питань соціального захисту населення районних, районних у м. Києві держадміністрацій, виконавчими органами міських, районних у містах (у разі їх утворення (крім м. Києва) рад», 2006 р. № 187-2006-п (зі змінами 2023 р.)	Забезпечення санітарно-курортного лікування з питань соціального захисту	
17	Постанова КМ України «Про затвердження Положення про індивідуальну програму реабілітації особи з інвалідністю», 2007 р. , №757 (зі змінами 2024 р.)	Індивідуальні програми	
18	Постанова КМУ «Про затвердження порядку забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю та інших окремих категорій населення і виплати грошової компенсації вартості за самостійно придбані технічні та інші засоби реабілітації» 2012 р. №321 (зі змінами 2023 р.)	Безоплатного забезпечення допоміжними засобами реабілітації	
19	Постанова КМУ «Деякі питання протезування та ортезування виробами підвищеної функціональності за новітніми технологіями та технологіями виготовлення, які відсутні в Україні, та/або спеціальними виробами для занять спортом окремих категорій громадян, які втратили функціональні можливості кінцівки або кінцівок» (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 12 квітня 2022 р. № 454), 2014 р. №518(зі змінами № 1437 2024р.)	Безоплатного забезпечення військовослужбовців протезуванням та/або ортезуванням виробами підвищеної функціональності за новітніми технологіями та технологіями виготовлення	

Продовження табл. 1

1	2	3	4
20	Постанова КМ України «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті на забезпечення постраждалих учасників Революції Гідності, учасників антитерористичної операції та осіб, які здійснювали заходи із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, членів сімей загиблих (померлих) таких осіб санаторно-курортним лікуванням» 2015 р. № 200-2015-п (зі змінами 2022 р.)	Забезпечення санітарно-курортним лікуванням	
21	Постанова КМ України «Про збільшення норм грошових витрат на харчування та медикаменти в закладах охорони здоров'я для ветеранів війни», 2016 р. № 34	Збільшення грошових витрат на медико-соціальну допомогу, харчування в центрах, госпіталях, відділеннях, лікувально-профілактичних закладах	
22	Постанова КМ України «Про утворення Міжвідомчого координаційного центру соціально-трудової реабілітації учасників антитерористичної операції, які одержали поранення, контузію, каліцтво або інше захворювання під час участі в антитерористичній операції», 2016 р. № 143	Соціально-трудова реабілітація	
23	Постанова КМ України «Про затвердження Порядку використання коштів, що надійшли з Трастового фонду НАТО або цивільного бюджету НАТО для виконання положень Імплементативної угоди між Кабінетом Міністрів України та Організацією НАТО з підтримки та постачання про реалізацію співпраці у сфері медичної реабілітації» 2016 р. № 238	Медична реабілітації	

Продовження табл. 1

1	2	3	4
24	Постанова КМ України «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для забезпечення деяких категорій осіб з інвалідністю санаторно-курортними путівками, та внесення змін до порядків, затверджених постановами Кабінету Міністрів України від 22 лютого 2006 р. № 187 і від 31 березня 2015 р. № 200», 2017 р., № 110 (зі змінами 2023 р.)	Забезпечення безплатними санаторно-курортними путівками в заклади охорони здоров'я	
25	Постанова КМ України «Про затвердження Державної цільової програми з медичної, фізичної реабілітації та психосоціальної реабілітації постраждалих учасників Революції Гідності, учасників антитерористичної операції та осіб, які брали участь у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації в Донецькій та Луганській областях, забезпеченні їх здійснення, на період до 2023 року», 2018р. № 1021	Реабілітації та реадптації військовослужбовців та членів їх сімей згідно міжнародного досвіду (США, Хорватії, Ізраїлю). за прогнозовано охопити послугами із психологічної реадптацією від 80-100% за період 2019-2023 рр. та прописано орієнтовний обсяг видатків.	
26	Постанова КМ України «Про затвердження Державного соціального стандарту фізкультурно-спортивної реабілітації ветеранів війни, членів їх сімей та сімей загиблих (померлих) ветеранів війни», 2021 р. № 1188	Соціальний стандарт фізкультурно-спортивної реабілітації (місце, строки, принципи, зміст послуг, оцінка ефективності)	
27	Постанова КМ України «Питання організації реабілітації у сфері охорони здоров'я», 2021 р., № 1268 (зі змінами 2024 р.)	Реабілітаційна терапія, сесія, маршрут, цикл, реабілітація на первинному, спеціалізованому мультидисциплінарними реабілітаційними командами, у територіальній громаді	
28	Постанова КМ України «Питання організації реабілітації у сфері охорони здоров'я», 2022 р., № 1462 (зі змінами 2024 р.)	Перелік заходів з реабілітації: Фізична та реабілітаційна медицина, ерготерапія, психологічна терапія	

Продовження табл. 1

1	2	3	4
29	Постанова КМ України «Про забезпечення організації направлення осіб із складових сил оборони та сил безпеки, постраждалих у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України, на лікування за кордон», 2022 №411 (зі змінами 2024 р.)	Лікування, реабілітація за кордон	
30	Постанова КМ України «Деякі питання надання психологічної допомоги ветеранам війни, членам їх сімей та деяким іншим категоріям осіб», 2022 р. № 1338-2022-п (зі змінами 2024 р.)	Види, всіх рівнях надання психологічної допомоги (первинний (соціально-психологічна), вторинний (психологічна), третинний (медико-психологічна допомога) мультидисциплінарною командою (соціальний супровід, адаптація, консультування)	
31	Постанова КМ України «Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2021 р. № 1268 і від 16 грудня 2022 р. № 1462»	Допоміжні засоби реабілітації, які можуть надаватись особам з обмеженнями повсякденного функціонування	
32	Постанова КМ України «Деякі питання реалізації програми державних гарантій медичного обслуговування населення у 2023», 2022 р., № 1464	Гарантії медичного обслуговування, пакети медичних послуг	

На початку АТО урядом підготовлено Постанова КМ України «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті на забезпечення постраждалих учасників Революції Гідності, учасників антитерористичної операції та осіб, які здійснювали заходи із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, членів сімей загиблих (померлих) таких осіб санаторно-курортним лікуванням» 2015 р. № 200-2015-п (зі змінами 2022 р.) в якій передбачено організація забезпечення санітарно-курортним лікуванням учасників бойових дій, осіб з інвалідністю внаслідок війни, із захворюваннями нервової системи від 21-35 днів в залежності від груп інвалідності координатором виконання передбачався орган соціального захисту населення.

Постановою КМ України «Про збільшення норм грошових витрат на харчування та медикаменти в закладах охорони здоров'я для ветеранів війни»,

2016 р. № 34 передбачалось збільшення грошових витрат на медико-соціальну допомогу до 65 грн (придбання медикаментів, перев'язувальних засобів), харчування – 55 грн. в центрах, госпіталях, відділеннях, лікувально-профілактичних закладах відповідальність покладено на МОЗ України. Це питання постало перед державою через велику кількість поранених військово-службовців які лікувались не лише в профільних лікарнях, а і в звичайних лікарнях в яких не було передбачено фінансування на ці потреби.

Заходи які були необхідні у формуванні та реалізації державної політики у сфері лікування, соціально-трудової реабілітації та оздоровлення учасників АТО для визначення шляхів, механізмів і способів розв'язання питань були викладено у Постанові КМ України «Про утворення Міжвідомчого координаційного центру соціально-трудової реабілітації учасників антитерористичної операції, які одержали поранення, контузію, каліцтво або інше захворювання під час участі в антитерористичній операції», 2016 р. № 143 також передбачено проведення моніторингу стану виконання заходів органами виконавчої влади, конференцій, семінарів, нарад та інших заходів.

Постановою КМ України «Про затвердження Порядку використання коштів, що надійшли з Трестового фонду НАТО або цивільного бюджету НАТО для виконання положень Імплементативної угоди між Кабінетом Міністрів України та Організацією НАТО з підтримки та постачання про реалізацію співпраці у сфері медичної реабілітації» 2016 р. № 238 зазначено механізм використання коштів, що надійшли з Трестового фонду НАТО або цивільного бюджету НАТО для виконання положень Імплементативної угоди між Кабінетом Міністрів України та Організацією НАТО з підтримки та постачання про реалізацію співпраці у сфері медичної реабілітації.

Забезпечення безплатними санаторно-курортними путівками в заклади охорони здоров'я прописано зміни Постанов 2006, 2015, 2017 рр. які відображено в Постанові КМ України «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для забезпечення деяких категорій осіб з інвалідністю санаторно-курортними путівками, та внесення змін до порядків, затверджених постановами Кабінету Міністрів України від 22 лютого 2006 р. № 187 і від 31 березня 2015 р. № 200», 2017 р., № 110 (зі змінами 2023 р.) відповідальний за реалізацію заходів є Мінсоцполітика України.

У 2018 р. Кабінетом Міністрів України затверджена нова вкрай необхідна в той час Постанова «Про затвердження Державної цільової програми з медичної, фізичної реабілітації та психосоціальної реадaptaції постраждалих учасників Революції Гідності, учасників антитерористичної операції та осіб, які брали участь у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації в Донецькій та Луганській областях, забезпеченні їх здійснення, на період до 2023 року» за № 1021, в якій визначені основні шляхи і способи, завдання,

заходи розв'язання проблем які виникли при реабілітації та реадaptaції військовослужбовців та членів їх сімей згідно міжнародного досвіду (США, Хорватії, Ізраїлю). В цьому документі було за прогнозовано охопити послугами із психологічної реадaptaцією від 80-100% за період 2019-2023 рр. та прописано орієнтовний обсяг видатків.

За всі ці роки постало негайно питання щодо розроблення державного соціального стандарту фізкультурно-спортивної реабілітації, який визначав зміст, обсяг, умови та порядок здійснення фізкультурно-спортивної реабілітації, показники її якості для суб'єктів усіх форм власності, які надають послугу із фізкультурно-спортивної реабілітації ветеранам війни, членам їх сімей та сімей загиблих (померлих) ветеранів війни. Ці всі питання розкриті у Постанові КМ України «Про затвердження Державного соціального стандарту фізкультурно-спортивної реабілітації ветеранів війни, членів їх сімей та сімей загиблих (померлих) ветеранів війни», 2021 р. № 1188 щодо індивідуальних планів надання послуг, який розроблений мультидисциплінарною реабілітаційною командою на підставі результатів реабілітаційного обстеження особи із числа ветеранів війни, членів їх сімей та сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, що визначає мету та завдання реабілітації та комплекс заходів, необхідних для їх досягнення для кожної окремої особи яка має потреби в цьому; проведення моніторингу та оцінювання якості надання послуги із фізкультурно-спортивної реабілітації - постійний чи періодичний огляд діяльності суб'єкта, що надає послугу (послуга із фізкультурно-спортивної реабілітації - професійна діяльність установ, закладів незалежно від форми власності, яка спрямована на відновлення і компенсацію за допомогою занять фізичними вправами функціональних можливостей організму особи для поліпшення її фізичного і психічного стану, тривалістю не більше 30 днів. Приміщення та обладнання повинні відповідати санітарно-гігієнічним та протипожежним вимогам і обладнані засобами безперешкодного доступу для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення відповідно до державних будівельних норм і стандартів.

У Постанові КМ України «Питання організації реабілітації у сфері охорони здоров'я», 2021 р., № 1268 (зі змінами 2024 р.) передбачено стан пацієнтів та рівень надання реабілітаційні послуг у закладах охорони здоров'я: на рівні амбулаторного відділення післягострої та довготривалої реабілітації у закладах охорони здоров'я різного профілю незалежно від форми власності; амбулаторний реабілітаційний заклад що надає реабілітаційну допомогу в амбулаторних умовах за однією або кількома з професій фахівців з реабілітації: фізична та реабілітаційна медицина, фізична терапія, ерготерапія, терапія мови та мовлення тощо протягом післягострого та довготривалого реабілітаційних періодів тривалістю до 60 хвилин; мобільний режим надання реабілітаційної допомоги це модель роботи мультидисциплінарної реабілітаційної команди або окремих фахівців з реабілітації стаціонарних або амбула-

торних відділень після гострої та довготривалої реабілітації, що полягає у наданні реабілітаційної допомоги протягом гострого реабілітаційного періоду за місцем перебування пацієнта в nereабілітаційних відділеннях закладів охорони здоров'я; палата гострої реабілітації у закладах охорони здоров'я - структурна одиниця nereабілітаційного відділення, підрозділу для надання реабілітаційної допомоги протягом гострого реабілітаційного періоду мультидисциплінарними реабілітаційними командами або окремими фахівцями з реабілітації особам; домашня реабілітація - реабілітаційна допомога у територіальній громаді, що надається за місцем проживання (перебування) особи, яка потребує реабілітації, протягом після гострого та довготривалого реабілітаційних періодів поза реабілітаційним закладом або закладом охорони здоров'я. Всі реабілітаційні заклади, відділення, підрозділи: розміщуються в будівлях та приміщеннях, що відповідають вимогам державних будівельних норм В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд». Відповідність будівель та приміщень вимогам безбар'єрності підтверджується документом, виданим фахівцем з питань технічного обстеження будівель та споруд, який має відповідний кваліфікаційний сертифікат.

В цієї постанові є пояснення щодо реабілітаційного маршруту для осіб при стані здоров'я з гострим початком, з хронічним перебігом на різних етапах надання реабілітаційної допомоги і кожен з етапів включає застосування всіх компонентів не менш як одного реабілітаційного циклу. У разі коли протягом одного етапу надання реабілітаційної допомоги виконується декілька реабілітаційних циклів, кожен цикл закінчується етапним реабілітаційним обстеженням. Тривалість та обсяг надання реабілітаційної допомоги в амбулаторних умовах або домашньої реабілітації, або реабілітації в територіальній громаді залежить від мети та завдань на цьому етапі реабілітації. До складу мультидисциплінарної реабілітаційної команди, яка надає реабілітаційну допомогу в стаціонарних або амбулаторних умовах у реабілітаційному закладі, відділенні, підрозділі, входить соціальний працівник. Соціальний працівник забезпечує взаємодію реабілітаційного закладу, відділення, підрозділу, до складу мультидисциплінарної реабілітаційної команди якого він входить, та закладів охорони здоров'я.

Саме у Постанові КМ України «Деякі питання надання психологічної допомоги ветеранам війни, членам їх сімей та деяким іншим категоріям осіб», 2022 р. № 1338-2022-п (зі змінами 2024 р.) вказано на всі види, всіх рівнях надання психологічної допомоги (первинний (соціально-психологічна), вторинний (психологічна), третинний (медико-психологічна допомога) мультидисциплінарною командою (соціальний супровід, адаптація, консультування) як це відмічається у міжнародних законодавчих документів.

Висновки

1. За проведенням аналізом нормативно-правових документів щодо реабілітації медико-психологічної, професійно-соціальної реабілітації війсь-

Журнал «Перспективи та інновації науки»
(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)
№ 2(48) 2025

ковослужбовців після перебування в зоні бойових дій необхідно імплементувати нормативно-правові, законодавчі документи України згідно міжнародних стандартів.

2. Створення нових реабілітаційних Центрів для військовослужбовців та забезпечення їх необхідним обладнанням (підпорядковані МОЗ, Мінсоцполітики України, Міністерству у справах ветеранів в Україні), та залучення кваліфікованими фахівцями з різних галузей для надання комплексних мультидисциплінарних, міжгалузевих послуг які пройшли спеціальну підготовку за програмою навчального курсу.

Література:

1. Чорна В. В. Особливості поранень від різних типів зброї, місцезнаходження особи на момент вибуху /В.В. Чорна, А. Ю. Заводяк, І. М. Плахотнюк [інш.] //Україна. Здоров'я нації. – 2024. – № 2 (76). – С. 113-121.

2. Заболотна І.Б. Проблемні питання медико-психологічної реабілітації військовослужбовців в Україні /Заболотна І.Б., Гуца С.Г., Балашова І.В. та інш. //Вісник проблем біології медицини. – 2023, – Вип.2(169), – С.68-74.

3. Діміч А.В. *Нормативно-правове регулювання психологічної та медичної реабілітації учасників організації об'єднаних сил як характерологічний вид логістичного забезпечення державної безпеки в Україні: проблеми та шляхи удосконалення* /А.В. Діміч // Часопис Київського університету права. – 2019. – № 1. – С.99-102

4. Кочугур І.В., Литвин Н.А. Нормативно-правове регулювання медичної та психологічної реабілітації військовослужбовців внаслідок воєнних конфліктів /І.В. Кочугур // Юридичний науковий електронний журнал. – 2023. – № 9. – С. 237-240

5. Куркова К.М., Луценко-Миськів Л.І. Правове регулювання реабілітації військовослужбовців / К.М. Куркова, Л.І. Луценко-Миськів // Держава та регіон. – 2024. – № 1(83). – том 2. – С.53-58.

6. Дутко А.О. Правове регулювання реабілітації в сфері охорони здоров'я / А.О. Дутко // Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. – 2024. – Випуск 84: частина 1. – С.266-271

References:

1. Chorna V.V. (2024). *Osoblyvosti poranen vid riznykh typiv zbroi, mistseznakhodzhennia osoby na moment vybukhu* [Features of wounds from the different types of weapon, location of person, in the moment of explosion]// *Ukraina. Zdorovia natsii - Ukraine. Health of nation*, 2 (76), 113-121 [in Ukrainian].

2. Zabolotna I.B. (2023). *Problemnii pytannia medyko-psykholohichnoi reabilitatsii viiskovosluzhbovtsiv v Ukraini* [Problem questions mediko-psychological rehabilitations of servicemen in Ukraine]. *Visnyk problem biolohii medytsyny - Announcer of problems of biology of medicine*, 2(169), 68-74. [in Ukrainian].

3. Dimich A.V. (2019). *Normatyvno-pravove rehuliuвання psykholohichnoi ta medychnoi reabilitatsii uchasnykiv orhanizatsii obiednanykh syl yak kharakterolohichnyi vyd lohistychnoho zabezpechennia derzhavnoi bezpeky v Ukraini: problemy ta shliakhy udoskonalennia* [Normatively legal adjusting of psychological and medical rehabilitation of participants of organization of the incorporated forces as kharakterolohichniy type of the logistic providing of state security in Ukraine: problems and ways of improvement of]. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava – Magazine of the Kievan university of right*, 1, C.99-102[in Ukrainian].

4. Kochugur I.V. Litvin N.A. (2023). Normatyvno-pravove rehuliuвання medychnoi ta psykhologichnoi rehabilitatsii viiskovosluzhbovtziv vnaslidok voiennykh konfliktiv [Normatively legal adjusting of medical and psychological rehabilitation of servicemen as a result of soldiery conflicts of]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal – the Legal scientific electronic magazine*, 9, 237-240[in Ukrainian].
5. Kurkova K.M., Lucenko-Miskiv I.I. (2024). Pravove rehuliuвання rehabilitatsii viiskovosluzhbovtziv [Legal adjusting of rehabilitation of servicemen]. *Derzhava ta rehion – Derzhava and region*, 1(83), 2, 53-58. [in Ukrainian].
6. Dutko A.O. (2024). Pravove rehuliuвання rehabilitatsii v sferi okhorony zdorovia [Legal adjusting of rehabilitation in the sphere of health protection], *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho Natsionalnoho Universytetu – the Scientific announcer of Uzhhorodskogo National University*, 84:1, 266-271[in Ukrainian].

Журнал

«Перспективи та інновації науки»

(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)

Випуск № 2(48) 2025

Формат 60x90/8. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 8,2.

Видавець:

Громадська наукова організація «Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління»
Свідоцтво серія ДК №4957 від 18.08.2015 р., Андріївський узвіз, буд.11, оф 68, м. Київ, 04070.